

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי
פרשת במדבר
תשפ"ב

(שנה ו', גליון מס' 244)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'**

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,

השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

שבת מברכין, חודש סיון: המולד, יהיה ביום שני, שעה 18:04 ו-2 חלקים

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
20:54	20:18	19:01	ירושלים:
20:52	20:21	19:18	תל אביב:
20:55	20:22	19:13	חיפה:
20:52	20:18	19:18	באר שבע:

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחה בת רחל

רות חפציבה בת פרלה

אמירה בת נעמי

הרב משה בן אסתר

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אפי בן קונפיטה

אליהו לוזון בן גד

פרשת במדבר התשפ"ב

"מַלְךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שָׁלוֹ"

א. "וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, בְּמִדְבַר סִינַי, בְּאַהֲל מוֹעֵד, בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשָּׁנִי - בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּת לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לֵאמֹר", (במדבר, א' - א').

ב. על הפסוק¹, "וַיֹּאמֶר כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ, וְנָהָלְךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שֹׁלְחֶיךָ, בְּהוֹצִיאֶךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם - תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה", כתב רש"י הקדוש:

"וששאלת, מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים?

דבר גדול יש לי על הוצאה זו,

שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה, לסוף שלושה חדשים², שְׁיֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם.

¹ שמות, ג' - יב'.

² הקשה ה"שפתי חכמים":

"ואם תאמר, מהיכן הוא מתחיל למנות,

אי משעת דיבור זה, והרי העשר מכות היו בינתיים -

וכל מכה משתמשת רביע החודש, וג' חלקים היה מעיד ומתרה בו ...

ואם כן, היה עשר חודשים,

וגם המכות לא התחילו מיד אחר דיבור זה.

ואי משעת יציאת מצרים מונה, הרי לא היה אפילו שני חודשים - חצי ניסן ואייר וששי בסיוון שקיבלו התורה".

ותירץ:

"ויש לומר, דלא מיירי בתורה שבכתב לחוד,

אלא, גם בתורה שבעל פה.

שאחר קבלת התורה, עלה להר, והיה שם מ' יום ומ' לילה, וקיבל תורה שבעל פה,

דבר אחר, 'כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ' - וזה שתצליח בשליחותך,
'לֵךְ הָאוֹת' - על הבטחה אחרת שאני מבטיחך, שכשתוציאם ממצרים תעבדון
אותי על ההר הזה -

שתקבלו התורה עליו, והיא הזכות העומדת לישראל."
והנה, כתב³ הר"ן:

"ובהגדה, גם כן אמרו, בשעה שאמר להם משה 'תִּעְבְּדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה',

אמרו לו ישראל, משה רבינו, אימתי עבודה זו?

אמר להם, לסוף חמישים יום.

והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו.

מכאן, קבעו חכמים, לספירת העומר -

כלומר, בזמן הזה שאין אנו מביאין קרבן, ולא עומר,

אלא, מחשבין נ' יום לשמחת התורה, כמו שמנו ישראל באותו זמן."

וכעין זה כתב הרמב"ן, על הפסוק⁴, "בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם, בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי":

"בעבור היות ביאתם במדבר סיני שמחה להם ויום טוב,

ומעת צאתם ממצרים נכספים אליו,

כי ידעו ששם יקבלו את התורה, כי משה הגיד להם מה שנאמר לו, 'תִּעְבְּדוּן אֶת
הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה'."

וכן כתב⁵ בספר "החינוך":

ואחר שירד ב-י"ז בתמוז, היו ג' חודשים שלמים -

והם נגאלו בשביל תורה שבעל פה."

³ בחידושיו על הרי"ף, למסכת פסחים, כח' ע"א.

⁴ שמות, יט' - א'.

"לפי שכל עיקרון של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ
וישראל,

וכמו שכתוב ⁶, 'אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה' וגו',

והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים, כדי שיקבלו התורה בסיני
ויקיימוה,

וכמו שאמר השם למשה ⁷, 'וְזֶה לְךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שֹׁלְחֶתִיד, בְּהוֹצִיאֶךָ אֶת הָעָם
מִמִּצְרַיִם, תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה'.

ופירוש הפסוק -

כלומר, הוציאך אותם ממצרים, יהיה לך אות שתעבדון את האלהים על ההר
הזה,

כלומר, שתקבלו התורה, שהיא העיקר הגדול, שבשביל זה הם נגאלים, והיא
תכלית הטובה שלהם ...

ומפני כן, כי היא כל עיקרון של ישראל, ובעבורה נגאלו, ועלו לכל הגדולה שעלו
אליה, נצטוונו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה,

להראות בנפשנו, החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל,

וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות,

כי המניין מראה לאדם, כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא.

וזהו שאנו מונין לעומר, כלומר, כך וכך ימים עברו מן המניין,

ואין אנו מונין, כך וכך ימים יש לנו לזמן,

כי כל זה, מראה בנו, הרצון החזק להגיע אל הזמן".

ומדברי רבותינו הראשונים הנ"ל, מבואר:

⁵ מצוה שו'.

⁶ ירמיהו, לג' - כה'.

⁷ שמות, ג' - יב'.

היאך נכספה נפשם של עם ישראל, בשעת יציאת מצרים, לקבל את התורה הקדושה.

וכאשר ראו, שטרם קיבלו את התורה,

מיד הם עמדו ושאלו, "משה רבינו אימתי עבודה זו?"

וכשענה להם "לסוף חמשים יום",

מיד, "היו מונין כל אחד ואחד לעצמו".

ג. במסכת מגילה (לא' ע"ב) מצינו:

"תניא, ר' שמעון בן אלעזר אומר, עזרא תיקן להן לישראל, שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבמשנה תורה קודם ראש הנה.

מאי טעמא?

אמר אביי ואיתימא ריש לקיש, כדי שתכלה השנה וקללותיה.

בשלמא, שבמשנה תורה איכא, כדי שתכלה שנה וקללותיה,

אלא שבתורת כהנים, אטו עצרת ראש השנה היא?

אין, עצרת נמי ראש השנה היא, דתנן⁸, 'ובעצרת על פירות האילן'."

והנה, בעניין "עצרת, ראש השנה לאילן", כתב⁹ השל"ה הקדוש זיע"א:

"חייב אדם לשמוח בזה החג ביותר, כי הוא יום שזכינו בו לכתר תורה ...

כי היום הקדוש הזה, הוא יומא דדינא.

וזה לשון תולעת יעקב דף נ"ח -

ודע, כי כמו שבראש השנה רצה הקדוש ברוך הוא להשגיח ולדרוש מעשה בני

אדם, כי הוא יום הבריאה הראשונה וחידוש העולם,

וכמו שתקנו לומר 'זה היום תחילת מעשיך' ...

⁸ ראש השנה, פ"א מ"ב.

⁹ "נר מצוה", מסכת שבועות, אות ט'.

כן רצה ביום מתן תורה, שהוא מורה על חידוש העולם להשגיח ולדרוש על מעשה העולם ולדונו על פירות האילן ...

וכבר ביארנו, כי הפירות ההם, הם הנשמות הפורחות מאילנו של הקדוש ברוך הוא,

והעולם נידון ביום זה, על התורה שנתנה בו שבטלו עצמם ממנה."

וכן כתב ¹⁰ ה"שפת אמת" זיע"א:

"בכל שנה ושנה, מקבל כל אחד מישראל בחג הזה, כל מה שעתיז להבין ולחדש בתורה".

והנה, בסוגיא של "עזרא תיקן להן לישראל, שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת", כתבו התוספות ¹¹:

"אנו קורין 'במדבר סיני' קודם עצרת,

כדי שלא להסמיך הקללות שבבחוקותי - לעצרת".

ד. כאשר יצאו רשב"י ורבי אלעזר בנו מן המערה, מצינו בגמרא (שבת, לג' ע"ב):

"אמר ¹², הואיל ואיתרחיש ניסא, איזיל אתקין מילתא ¹³,

דכתיב ¹⁴, 'וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם' -

ואמר רב, שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו,

'וַיַּחֲסֵן אֶת פְּנֵי הָעִיר' ^{15 16} -

¹⁰ שבועות, תרלה'.

¹¹ שם.

¹² רשב"י.

¹³ דהיינו:

הואיל ואירע לי נס, אתקן דבר בעולם, כדרך שעשה יעקב אע"ה, כאשר ניצל מידי עשיו.

¹⁴ בראשית, לג' - יח'.

אמר רב, **מטבע תיקן להם** ¹⁷, ושמואל אמר, **שווקים תיקן להם** ¹⁸, ורי יוחנן אמר, **מרחצאות תיקן להם** ¹⁹.

אמר, איכא מילתא דבעי לתקוני ²⁰ ?

אמרו ליה, איכא דוכתא דאית ביה ספק טומאה, ואית להו צערא לכהנים לאקופי ²¹,

אמר, איכא איניש דידע דאיתחזק הכא טהרה ²² ?

אמר ליה ההוא סבא, כאן קיצץ בן זכאי תורמסי תרומה ²³.

¹⁵ בראשית, לג' - יח'.

¹⁶ יעויין מה שכתב בזה רש"י הקדוש:

"ערב שבת היה".

ועויין ב"אלשיך" הקדוש, שכתב:

"שנתן להם מתנות רבות ... שהנחה למדינות עשה".

ועויין עוד מה שכתב הנצי"ב זיע"א מוואלאז'ין, בספרו "העמק דבר", שכתב:

"נתן חן וכבוד".

¹⁷ דהיינו:

יעקב אע"ה, לבני המדינה.

¹⁸ כנ"ל.

¹⁹ כנ"ל.

²⁰ דהיינו:

שאמר רשב"י, האם יש לכם דבר שצריכים אתם לתקנו?

²¹ דהיינו:

שאמרו בני המקום לרשב"י, שיש במקומינו מקום שהוא ספק טומאה, ומחמת כך צריכים הכהנים לטרוח ולהקיפו, בכדי שלא ילכו באותו המקום.

²² דהיינו:

ששאל רשב"י את בני המקום, האם ישנו אדם שיודע, שמקום זה שעתה הוא ספק טומאה, לא היה מעולם בית הקברות?

עבד איהו נמי הכי,
כל היכא דהוה קשי, טהריה,
וכל היכא דהוה רפי, צייניה"י^{24 25}.

²³ דהיינו:

שזקן אחד מבני המקום, השיב לרשב"י,
שבמקום זה, היה שותל רבן יוחנן בן זכאי גידולי תרומה, ולאחר מכן היה עוקרן,
וגידולי תרומה, צריכים שמירה בטהרה,
ורבן יוחנן בן זכאי היה כהן,
ואם כן, מכאן ראייה, שמקום זה לא היה בית הקברות מעולם.

²⁴ דהיינו:

שאף רשב"י עשה כן, והיה מקצץ תורמסין ומשליכין,
ונעשה נס, ובכל מקום שהיה שם מת, הוא צף -
ואז ציינו את מקום הקבר.
וכל מקום שעפרו נותר קשה, טיהרו רשב"י,
ברם, כל מקום שעפרו נמצא רפוי, טמאו רשב"י, וציינו כמקום קבר, בכדי שעל ידי כך ימנעו הכהנים
מלעבור סביבו.

וזה, התיקון שתיקן רשב"י לטובת הכהנים, וכפי שלמד מיעקב אע"ה.

²⁵ יעויין מה שכתב בזה רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "בן יהודע" (שבת, לד' ע"א):

"ונראה לי בסייעתא דשמיא -

כי הוא לא היה עושה דבר זה לטהר המקום על ידי מעשה הנס,
אלא, רק אחר שהעיד הסבא דרבן יוחנן בן זכאי קיצץ כאן תרמוסי תרומה, דאז הוחזק המקום בטהרה,
שנודע שאין זה בית הקברות,
נמצא, עיקר הסמך בהיתר, הוא, על כי אתחזק המקום בטהרה.
וחיזוק המקום, היתה על ידי עדות התורמסים של תרומה דרבן יוחנן בן זכאי.
לכן, הנס עתה נעשה על ידי תרמוסים,

והנה, בטעם הדבר, שתיקן רשב"י את תיקונו דווקא בעיר טבריה, כתב²⁶ רבינו הרי"ח הטוב זיע"א:

"ונראה לי בסייעתא דשמיא -

דידוע, דאמרו רבותינו ז"ל²⁷, 'אם אדם עושין לו נס, מנכין לו מזכיותיו', אך יש צדיקים, שיעשה להם כמה נסים, ואינו מנכה להם כלום, אלא עושה עמהם הנסים בתורת צדקה,

וכמו שכתבתי בסייעתא דשמיא, על פסוק²⁸, 'ישא ברכה מאת ה', וצדקה מאלהי ישעו'.

אמנם, זה תלוי בדבר אחד, שאם אותו צדיק אוהב לעשות חסד חינם עם הבריות, שעושין להם טובה - שאין לו הנאה ממנו,

אז, מיידה כנגד מיידה, יעשה לו הקב"ה נסים בתורת צדקה ומתנת חינם, שאין מנכה לו מזכיותיו כלום.

וזה שאמר²⁹, כיון דאתרחיש ניסא בבריאת החרוב והמים, ובשמירתי במערה, אז בכדי שלא אהיה בכלל העושין לו נס מנכין מזכיותיו, לכן אתקין מילתא - שהוא דבר הנאה לבריות, שאין לעצמו הנאה ממנו³⁰,

כדי שיהיה הנס מזכרת לעיקר ההיתר, שהיה על ידי חזקת המקום, שכאן קיצץ רבן יוחנן בן זכאי תרמוסי תרומה, ולא יאמרו שטיהר את בית הקברות.

או נראה לי בסייעתא דשמיא -

שעשה הנס לטהר המקום מן טומאת מת, על ידי תרמוסים,

מפני כי טומאת מת נטהרת ונתקנת על ידי הזאת שבעה,

והתרמוסים, אינם נתקנים לאכילה, אלא, על ידי שישלם שבעה פעמים".

²⁶ בספרו הקדוש "בן יהוידע" (שבת, לג' ע"ב).

²⁷ שבת, לב' ע"א.

תענית, כ' ע"ב.

²⁸ תהילים, כד' - ה'.

²⁹ רשב"י.

ואז, ממילא, גם הקב"ה יתנהג עמי במידת החסד, ולא ינכה מזכויותי בעבור הנסים,

ולכן, תיקן דבר טוב לבני אדם, בנקיות המקום מן הטומאה, והוא לא היה צריך לזה כלל, כי לא היה גר שם, וגם לא היה כהן".

ה. והנה, במאמר הגמרא הנ"ל, שהיה יעקב אע"ה "שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו",

נתקשה³¹ רבינו הרי"ח הטוב זיע"א:

"יש להקשות, הוזה ליה להקדים תורתו, ולמה הזכירו באחרונה?"

ותירץ בזה ב' תירוצים, וכדלהלן:

"ונראה לי בסייעתא דשמיא -

כי מי שיש לו מחושים ומכאובות בגופו, אינו יכול להיות שלם בתורתו, כי ייסורי גופו יעשו לו ביטול תורה,

וכן מי שאינו עשיר, או יש לו עושר ורואה בו הפסדות, אין לו דעת צלולה ללימוד התורה.

לכן הקדים שתיים אלה, לומר -

מאחר שהיה שלם בגופו, שאין לו שום מיחוש ומכאוב,

וגם שלם בממונו, שהיה עשיר ולא היה לו שום הפסד ונזק בממונו,

לכך היה שלם בתורתו.

או נראה לי בסייעתא דשמיא, לפרש -

³⁰ דהיינו:

כיוון שאירע לי נס, בכך שנברא לי עץ החרוב למאכל, ומעיין למשקה, ושמרני הקב"ה במערה,

לכן, בכדי שלא ינכה הקב"ה שכר מזכויותי, בעבור אלו הניסים,

אף אני אתקן דבר שהוא לצורך הבריות, ואינו לצורכי.

³¹ שם.

שלם בגופו, שהיה בריא אולם ואין לו שום מיחוש,
ואל תחשוב, שבריאות שלו בגופו, באה לו מצד שהיה מפזר ממון הרבה על עצמו,
באכילה חשובה, ושתייה מרובה, ומלבושים טובים, לכך היה בריא אולם.

לזה אמר, שלם בממונו,

שלא היה מפזר מן ממונו יותר מדרך העולם כלל,

שהוצאות שלו לא היה מרובים, ועם כל זאת היה שלם בגופו.

ואל תחשוב כיון שלא היה מפזר ממנו בהוצאות, היה ממנו חביב עליו,

ולכך, היה מאבד זמן בשמירת ממונו ובהרווחתו, שהיה עושה משא ומתן להרבות
ממון, ואז היה בטל מעסק התורה.

לזה אמר, שהיה שלם בתורתו, שעוסק בתורה ימים ולילות, ואינו בטל,

ועם כל זאת, היה ממנו נשמר, ומרוויח הרבה".

ונתקשה בזה רבינו זיע"א:

"בשלמא גופו נזכר ... בכתוב,

דכתיב ³², 'וַיִּבֶא יַעֲקֹב שְׁלָם, וְהַשְׁלָם קָאֵי עַל הַגּוֹף.

אך תורתו וממונו, מנא לן ³³?"

ותירץ רבינו זיע"א:

"ונראה, דנרמזו בתיבת 'שְׁלָם',

שהוא ראשי תיבות, שלם לימודו ממונו".

1. במסכת סנהדרין ³⁴, נחלקו רבותינו ז"ל, ביסוד דין "עֲרֵבוּת", מאימתי
התחייבו בה:

³² בראשית, לג' - יח'.

³³ קושיית רבינו זיע"א, הינה:

שבגוף הפסוק לא נזכר שהיה יעקב אע"ה שלם בתורתו ובממונו, כי אם בממונו.

דעת רבי יהודה, שמשעת מתן תורה, התחייבו בני ישראל בעבירותיהם של שאר בני ישראל -

אך רק עבור העבירות שנעשו ב"גלוי" -

ברם, משעה שעברו את הירדן, הוסיפו להתחייב, אף על העבירות שנעשו ב"סתרי".

ודין זה, נלמד, מן הפסוק³⁵, "הַנְּסִתָּרֶת לִיהוָה אֲפֹלְהִינּוּ, וְהַנְּגִלֶת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, עַד עוֹלָם, לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת",

שמכיוון שבספר התורה, ישנן נקודות מעל המילים "לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, עַד" -

באו נקודות אלו, ללמד, שבשעה שעברו את הירדן, הוסיפו להתחייב, אף על העבירות שבסתר³⁶.

ומאידך, דעת רבי נחמיה, שכל זמן שלא עברו את הירדן, לא היו חייבים כלל ועיקר בעבירותיהם של שאר בני ישראל -

וכשעברו את הירדן, התחייבו, רק בעבירות שב"גלוי" -

ובעבירות שב"סתרי", לא יתחייבו לעולם³⁷.

ובעניין עֲרְבוּת זו, מציינו במדרש (ויקרא רבה, פרשה ד', ו'):

"תִּנְיִי חֲזָקָה³⁸, שָׁה פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל³⁹,

נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְשָׁה -

מה שָׁה הָזָה לֹקָה עַל רֵאשׁוֹ אוֹ בְּאֶחָד מֵאֲבָרָיו, וְכָל אֲבָרָיו מֵרְגִישִׁין,

³⁴ מג' ע"ב.

³⁵ דברים, כט' - כח'.

³⁶ ועיין עוד בדברי רש"י, ובדברי התוספות, בהרחבה.

³⁷ ובעניין זה, עיין עוד במסכת סוטה, לז' ע"ב.

³⁸ ירמיה, נ' - יז'.

³⁹ "שָׁה פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל אֲרִיזוֹת הַדִּיחוּ, הַרְאִשׁוּן אֶכְלוּ מֶלֶךְ אֲשׁוּר, וְזֵה הָאֲחָרוֹן עֲצָמוֹ נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל".

כִּדְ הוּן יִשְׂרָאֵל, אֶחָד מֵהֶן חוּטָא, וְכֵלֶן מְרַגְּשִׁין.

'הָאִישׁ אֶחָד יְחַטָּא' ⁴⁰ -

תְּנִי רַבִּי שְׂמֵעוֹן בַּר יוֹחָאִי, מְשַׁל לְבָנֵי אָדָם שֶׁהֵיוּ יוֹשְׁבֵין בְּסַפְיָנָה, נָטַל אֶחָד מֵהֶן מִקְדָּח, וְהִתְחִיל קוֹדֵחַ תְּחִתָּיו,

אָמְרוּ לוֹ חֲבֵרָיו, מָה אַתָּה יוֹשֵׁב וְעוֹשֶׂה?

אָמַר לָהֶם, מָה אֲכַפֵּת לָכֶם, לֹא תִחַתֵּי אֲנִי קוֹדֵחַ?

אָמְרוּ לוֹ, שְׁהַמִּים עוֹלִין וּמְצִיפִין עָלֵינוּ אֶת הַסַּפְיָנָה".

וְסִיבַת הַדְּבַר, הִיא :

משום שעם ישראל, עָרַב עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, עַל כָּל דַּרְכָּיו,

וְאֵינוֹ כְּשָׂר אֲוֹמוֹת הָעוֹלָם, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם, הוּא יִשׁוֹת בְּפָנָיו עֲצֻמוֹ.

וְהֵנָּה, בִּ"חַטָּא הַעֲגָלָה" מְצִינּוּ, שֶׁרַק שְׁלוֹשֶׁת אֲלָפֵי אִישׁ ⁴¹ - חֲטָאוּ בְּפוּעַל,

וְכִמוֹ שֶׁהֵעִידָה הַתּוֹרָה ⁴², "וַיִּפֹּל מִן הָעָם ... כְּשֶׁלֶּשֶׁת אֲלָפֵי אִישׁ".

וְאֵף עַל פִּי כּוֹן, רָאִינוּ שֶׁרָצָה הַקַּב"ה לְכַלּוֹת אֶת כָּלל יִשְׂרָאֵל,

וְכִנְאָמַר שֵׁם ⁴³, "וַעֲתָה הִנֵּיחָה לִי, וַיִּחַר אַפִּי בָהֶם, וַאֲכַלְסָם, וְאֶעֱשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי גְדוֹל".

וְסִיבַת הַדְּבַר, הִיא, שֶׁאֵע"פ שֶׁאֲוֹתָם שְׁלוֹשֶׁת אֲלָפִים, הָיוּ מִן הָעֲרַב רַב, שֶׁפָּגְמוּ בְּמַחֲשַׁבְתָּם עַל יַדֵּי עֲבוּדָה זָרָה, וְזֹאת, בְּמָה שֶׁרָצוּ הִנְהִיגָה שֶׁל הִנְהִיגַת הַטֶּבַע ⁴⁴,

מִכָּל מְקוֹם, הַיּוֹת וְעַם יִשְׂרָאֵל, עָרַב וְקָשׁוּר אֶחָד בְּחִבְרָיו, רָצָה הַקַּב"ה לְגַזֵּר ח"ו - גְּזִירַת כְּלִיָּה עַל כָּלל יִשְׂרָאֵל.

⁴⁰ במדבר, טז' - כב'.

⁴¹ יעו"ן ב"אבן עזרא", שהם היו חצי עשירית - עשירית שבמחנה.

⁴² שמות, לב' - כח'.

⁴³ פסוק י'.

⁴⁴ יעו"ן רמב"ן ו"אבן עזרא".

והנה, במסכת שבת (נד' ע"ב) מצינו :

"כל שאפשר למחות באנשי ביתו, ולא מיחה, נתפס על אנשי ביתו,

באנשי עירו, נתפס על אנשי עירו,

בכל העולם, נתפס על כל העולם כולו,

אמר רב פפא, והני דבי ריש גלותא, נתפסים על כולי עלמא".

ובטעם הדבר, ביאר ⁴⁵ רבינו המהר"ל זיע"א, וז"ל :

"פירוש, כל ישראל ערבים זה בזה - בשביל שהם עם אחד, מה שלא תמצא בשום

אומה, שאינם עם אחד כמו שהם ישראל,

ודומים לאדם אחד, שאם יש מכה באחד מאבריו, שכולם מרגישים, בעבור שהם

גוף אחד,

וכן כאשר אחד מישראל עובר עבירה, מרגישין בחטא זה כל ישראל, שהם כמו

אדם אחד, כי הם עם אחד.

וכאשר יש בידו למחות, אז נתפס על כל הדור, שאז הוא דומה לאבר הראש ⁴⁶ -

כמו הלב,

ואם אין אותו האבר פועל פעולתו, והוא יוצא ממה שנברא - לתת קיום אל שאר

איברים, והרי כל המכשול תלוי בו - במה שנברא אותו אבר לקיום הכל.

ולפיכך, כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה, נתפס על עון אותו איש, כיון שיש

בידו למחות,

שכן סידר ה' יתברך, שיהיה מקיים הכל, וכאשר אינו עושה מקלקל הכל,

וכמו שתמצא באדם גם כן, כי לפעמים מקבל אבר אחד קלקול, ודבר זה גורם

מכה וכאב לאבר הראשי".

עוד מצינו בגדרי עֲרְבוּת, שאדם יכול להוציא את חבירו, בקיום המצוות שחייב

בהם :

⁴⁵ בספרו "נתיבות עולם", חלק ב'. נתיב התוכחה, פרק ב', בד"ה "ובפרק".

⁴⁶ היינו, הראשי.

וכמו שכתב הריטב"א⁴⁷ :

"אף על פי שהמצוות מוטלות על כל אחד, הרי כל ישראל ערבין זה לזה,

וכולם כגוף אחד,

וכערב, הפורע חוב חבירו"⁴⁸.

והנה, כתב⁴⁹ המהרח"ו זיע"א :

"ידע, כי כל ישראל, סוד גוף אחד של נשמת אדם הראשון, כנודע אצלינו ...

וכל אחד מישראל, הוא אבר פרטי,

כי זה הערבות, שאדם ערב בשביל חבירו, אם יחטא.

ולכן, נוהג מורי זללה"ה - לומר פרטי הווידויים כולם, אפילו שלא היה בו ...

ולכן תקנו בלשון רבים, חטאנו וכו', ולא חטאתי, כי כל ישראל גוף אחד.

לכן, אף על פי שאין בו אותו עוון, ראוי להתודות,

כי כשעשהו חבירו, כאלו עשהו עצמו ...

כי מה שחטא אחד, נחשב כאלו חטאו ביחד, מצד ערבות נשמות".

ז. על הפסוק⁵⁰, "רבות בנות עשו חיל, ואת עלית על בלנה", כתב אדונינו
הגר"א זיע"א :

"התורה נקנית ב- מח' דברים ... וכל מי שיש לו מידות מן אלו ה-מח' יותר, יש
לו תורה יותר,

⁴⁷ ראש השנה, כט' ע"א.

⁴⁸ ובזה, ביאר את הדין, "אף על פי שאינו יצא, מוציא" -

שהאדם יכול להוציא את חבירו, ידי חובת המצוות. ואף שהוא בעצמו, קיים כבר את אותה המצווה,
כיוון, שבדין "ערבות", נתחדש, שהחוב שמוטל על חברי, נחשב גם כן לחוב שלי.

⁴⁹ "טעמי המצוות", פרשת "קדושים", מצוות "ואהבת לרעך כמוך".

⁵⁰ משלי, לא' - כט'.

אבל, אי אפשר שיהיה לאדם כל ה-מח', רק שיש לאחד איזה מהם, ולהשני
מדות אחרים, עד שבין כולם יהיה כל ה-מח',
והתורה כולה, אינה נקנית, רק על ידי כל ה-מח'.
וזהו ר'בנות בנות' - שהם התלמידי חכמים,
יעשו חילי - שהן ה-מח' ⁵¹ ...
יעלית על בלנה' - על ידי כולם".
ומבואר:

שרק על ידי "דיבוק חברים", היוצרת "ערבות", יכול האדם לקנות את כל
מעלותיו.

ח. ידועים ומפורסמים דברי רבותינו ז"ל במסכת זבחים (קטז' ע"א):
"כשניתנה תורה לישראל, היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו,
וכל [מלכי] עובדי כוכבים, אחזתן רעדה בהיכליהן, ואמרו שירה,
שנאמר ⁵², 'ויבהיכלו, פלו אמר כבוד',
נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע, ואמרו לו, מה קול ההמון אשר שמענו?
שמא מבול בא לעולם?
אמר להם ⁵³, 'הי למבול ישב, וישב הי מלך לעולם',
כבר נשבע הקדוש ברוך הוא שאינו מביא מבול לעולם.
אמרו לו, מבול של מים אינו מביא, אבל מבול של אש מביא?

שנאמר ⁵⁴, 'כי באש הי נשפט',

⁵¹ שכן, "חיל", עולה בגימטריא מניין מח'.

⁵² תהילים, כט' - ט'.

⁵³ תהילים, כט' - י'.

⁵⁴ ישעיה, סו' - טז'.

אמר להן, כבר נשבע שאינו משחית כל בשר.

ומה קול ההמון הזה ששמענו?

אמר להם, חמדה טובה יש לו בבית גנזיו, שהיתה גנוזה אצלו - תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם, וביקש ליתנה לבניו,

שנאמר ⁵⁵, 'הי עז לעמו בתן',

[מיד] פתחו כולם, ואמרו ⁵⁶, 'ה' בָּרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם'."

וצריך להבין:

למה ברכום דווקא בברכה זו?

ט. טעם הדבר, שפרשת "במדבר" חוצצת את פרשת הקללות,

הוא, מחמת ⁵⁷, 'ש"כַּל מִי שֶׁאִינוֹ עוֹשֶׂה עֲצֻמוֹ כַּמְדָּבָר, הַפְּקֹר, אִינוֹ יָכוֹל לְקַנּוֹת אֶת הַחֲכָמָה וְהַתּוֹרָה'."

וכמו שביאר "בעל הטורים":

שממה שנאמר בסוף פרשת הקללות ⁵⁸, "אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּהַר סִינַי",

ולאחר מכן, בפרשתו נאמר עניין ה"מדבר",

למדנו, שאם שאין אדם משים את עצמו כמדבר, אינו יכול לידע את דברי התורה.

והנה, כאשר האדם משים את עצמו כמדבר,

אזי, הוא מביא על עצמו שלום ואחדות,

ואזי, הוא זוכה להשיג את דברי התורה,

וכמאמרם ז"ל ⁵⁹ -

⁵⁵ תהילים, כט' - יא'.

⁵⁶ תהילים כט' - יא'.

⁵⁷ במדבר רבה, פרשה א', ז'.

⁵⁸ ויקרא, כז' - לד'.

"אמר הקדוש ברוך הוא, הואיל ושנאו ישראל את המחלוקת, ואהבו את השלום, ונעשו חנייה אחת, הרי השעה שאתן להם את תורתני".

ומרגניתא טבא, מצאתי ⁶⁰ בדברי גאון עוזינו הרב חיד"א זיע"א:

דהנה, על הפסוק הנאמר קודם מתן תורה ⁶¹, "וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים, וַיָּבֹאוּ מִדְּבַר סִינִי, וַיִּחַנו בְּמִדְבָּר, וַיַּחֲנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הַהָר",

כתב רש"י הקדוש:

"כאיש אחד בלב אחד",

והנה, הפסוק הפותח את פרשתן, "בְּמִדְבַר סִינִי", עולה בגימטריא 378,

וכמו כן, גם המילה "בשלום", עולה בגימטריא כד,

להורות לנו:

שרק בשעה שהם שמו את עצמם כמדבר, הם זכו להגיע לידי שפלות ושלום,

ואזי, הם זכו לקבל ולהשיג את דברי התורה.

ובאותה השעה שקיבלו את התורה, השכילו ישראל, עד כדי כך, שהעידה עליהם התורה ⁶² -

"וַיַּעֲנוּ כָּל הָעָם יַחְדָּו, וַיֹּאמְרוּ, כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה, וַיִּשָּׁב מִנְּשָׂה אֶת דְּבַרֵי הָעָם אֶל יְהוָה".

ובמכילתא ⁶³, דרשו על כך רבותינו ז"ל:

"לא ענו בחנופה, ולא קבלו זה מזה,

אלא, השוו כלם לב אחד".

⁵⁹ דרך ארץ זוטא, פרק השלום.

⁶⁰ בספרו "נחל קדומים".

⁶¹ שמות, יט' - ב'.

⁶² שמות, יט' - ח'.

⁶³ יתרו, פרשה ב', ח'.

וכעין זה, כתב ⁶⁴ רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א:
"והנה, הראו בני ישראל, עוצם אחדותם, והשוואת רצונם באלהינו,
כי ס' ריבוא, אמרו בהשוואה דיבור אחד, כאומרו 'יחדו',
ולא נתאחר אחד מהם, ולא קדם אחד לחבירו, ולא שינה אחד מהם להשיב בנוסח
אחר".

והיינו:

שמלבד שהם זיככו את עצמם, על ידי מידותיהם אלו, הם זיככו גם כן את כל
העולם כולו,
והוא מחמת דין "עַרְבוּת" הנ"ל.

ל. על הפסוק ⁶⁵, "צָאֲנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה, בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לֹו
אִמּוֹ, בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ, וּבְיוֹם שְׁמִיחַת לְבוֹ", דרשו רבותינו ז"ל ⁶⁶:
"בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה - בְּמִלְךָ שֶׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ,
זֶה מִלְךָ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא".

והנה, כאשר הוזכר אצל יעקב אע"ה "שלמות", וכמו שנתבאר לעיל באות ד',
וכמאמר הכתוב ⁶⁷, "וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלָם עִיר שְׁכָם, אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, בְּבֹאוֹ מִפְּדַן אֲרָם,
וַיַּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר",
דרשו רבותינו ז"ל (שבת, לג' ע"ב):
"שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו".

והנה, כאשר יקיים האדם בעצמו, "דעלך סני, לחברך לא תעביד" ⁶⁸, שהוא
עיקר "וְאֶהְבֶּתְ לְרֵעֶךָ כָּמוֹךָ" ⁶⁹,

⁶⁴ שם.

⁶⁵ שיר השירים, ג' - יא'.

⁶⁶ שמות רבה, פרשה נב', ה'.

⁶⁷ בראשית, לג' - יח'.

הרי שאז הוא נעשה "שלם בגופו", שאז כל הגוף של "כלל ישראל" נעשה "שלם", באמצעות דין "עֲרֵבוּת".

ומשכך, יצליח האדם לוותר לזולתו על ממונו, בבחינת ⁷⁰ "שְׁלִי שְׁלָךְ, וְשָׁלָךְ שְׁלָךְ", ואזי, הוא נעשה "שלם בממונו", שאז כל הגוף של "כלל ישראל" נעשה "שלם", באמצעות דין "עֲרֵבוּת".

ואם הוא עושה כן, הוא נעשה "שלם בתורתו",

כי אז, הריהו בבחינת "מְדַבֵּר", שהוא יסוד קבלת התורה.

ומעתה, נשכיל ונבין, די עניינים, וכדלהלן:

א. יסוד ה"שלימות", הוא אך ורק, כאשר מתקיים בו באדם, "שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו",

כי רק כאשר מתקיימים בו כל התנאים הללו, הוא יכול להגיע לידי קבלת התורה, ולידי דביקות "בְּמִלְךָ שֶׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ".

ב. לא לחינם, נקטו רבותינו ז"ל ⁷¹, "שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו", בסדר הזה,

שכן, רק על ידי הדרך הלזו, אפשר להגיע לידי "שלימות".

ג. על הפסוק ⁷², "וַיַּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר" כתב ⁷³ הנצי"ב זיע"א מוואלאז'ין: "נתן חן וכבוד",

ולפי דבריו הקדושים, ניתן לבאר את הפסוק האמור קודם "מתן תורה" ⁷⁴, "וַיַּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגְדַת הָהָר":

⁶⁸ שבת, לא' ע"ב.

⁶⁹ ויקרא, יט' - יח'.

⁷⁰ אבות, פ"ה מ"י.

⁷¹ שבת, לג' ע"ב.

⁷² בראשית, לג' - יח'.

⁷³ בספרו "העמק דבר".

שעל ידי שנעשו ישראל חנייה אחת,
והתקדשו ב-ג' ה"שלמויות", "שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו",
זכו לידי דביקות "בְּמִלְךָ שְׁהַשְׁלוֹם שְׁלוֹ",
וממילא, זכו למציאות חן וחסד לפניו.
ד. אומות העולם, ברכו את עם ישראל בברכת ⁷⁵, "ה' יְבָרֶךְ אֶת עַמּוֹ בַשְּׁלוֹם",
בדווקא,
שכן, רק מחמת ה"שלום", הם זכו לקבלת התורה הקדושה.
יזכינו ה' יתברך, להפנים ולהשכיל כל זאת,
ואזי, נזכה "לשלום", ולדביקות "בְּמִלְךָ שְׁהַשְׁלוֹם שְׁלוֹ".
וממילא, נזכה להיחתם ביום דין זה, על דברי התורה הקדושה, בקדושה ובטהרה.
אמן.

⁷⁴ שמות, יט' - ב'.

⁷⁵ תהילים כט' - יא'.

לזכרון עולם בהיכל ה'

הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א •

הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א •

רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל •

רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל •

משה חיון בר קוקה ז"ל •

דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל •

משה מושי מקסים בן לילה תהילה ז"ל •

~~~

הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה •

הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה •

הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה •

זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה •

מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה •

רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה •

אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוני) בת גרסיה ע"ה •

חנה בת ליליאן ע"ה •

חנה אילוז בת פרחא ע"ה •

איילה בת נעמי ע"ה •

